

Міністерство освіти України
Тернопільська академія народного господарства

ЯРЕМКО Ігор Йосафатович

 УДК 338.90

**Трансформація бухгалтерського
обліку в житлово-комунальному
господарстві за умов формування
ринкового середовища
(на прикладі житлово-комунальних
підприємств західного регіону України)**

08.06.04. - Бухгалтерський облік, аналіз і аудит

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

ТЕРНОПІЛЬ - 1997

00738237 (U)

AB 38.685

Робота виконана у Львівському державному університеті ім. І. Франка Міністерства освіти України.

Науковий керівник: - доктор економічних наук, професор
Мних Євген Володимирович,
Львівський державний університет
ім. І. Франка Міністерства освіти України,
завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту.

Науковий консультант: - доктор економічних наук, доцент
Загорський Володимир Степанович,
Львівська комерційна академія Укоопспілки,
декан економічного факультету.

Офіційні опоненти: - доктор економічних наук, професор
Усач Богдан Федорович,
Львівська комерційна академія Укоопспілки,
професор кафедри аудиту;
- кандидат економічних наук, доцент
Хом"як Роман Львович,
Львівський державний університет
"Львівська Політехніка" Міністерства освіти
України, доцент кафедри бухгалтерського
обліку, фінансів і аудиту

Провідна установа: - Київський державний економічний університет,
кафедра бухгалтерського обліку в промис-
ловості, Міністерства освіти України м. Київ.

Захист дисертації відбудеться "19 " листопада 1997 р.
о 11-00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д - 58.082.01
в Тернопільській академії народного господарства за адресою:
282004, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці
Тернопільської академії народного господарства (м. Тернопіль,
вул. Львівська, 11).

Автореферат розісланий "17 " жовтня 1997 р.

Вчений секретар спеціалізованої вченої ради
доктор економічних наук, професор

Фаріон І. Д.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Створення нових економічних засад при входженні у систему ринкових відносин зумовили складні структурні зміни в економіці народногосподарського комплексу України. Незалежно від організаційно-правової форми всі підприємства житлово-комунального господарства переходять у функціонування суттєво нового ринкового середовища, яке зумовлює потребу перегляду постулатів планово-регламентованої системи обліку і звітності, як необхідної умови одержання достовірної інформації для прийняття економічно обгрунтованих рішень, вибору надійних контрагентів ринку та запобігання підвищеному ризику у фінансовій діяльності. Поряд з цим у характері діяльності та відповідно в обліку, житлово-комунальних підприємств є ряд особливостей недостатньо вивчених та розглянутих в економічній літературі. Житлово-комунальне господарство як жодна інша галузь, у перехідній економіці не має ринкової інфраструктури і зазнає значного впливу адміністративної системи: окремі підгалузі, послуги яких є суспільно-необхідними, на оглядову перспективу залишаються планово-збитковими з наданням їм державних дотацій і субсидій.

Своєрідністю комунальних експлуатаційних підприємств, а отже і обліку, є те, що їх продукція виражається у формі комунальних послуг, при цьому виробництво, транспортування, реалізація і споживання збігаються в часі, зливаючись в одному закінченому процесі. Відмітною особливістю окремих підприємств є "умовна власність" на майно: на їх балансі облічують об'єкти зовнішнього благоустрою, належні місцевим органам самоврядування. Надані послуги окремими підгалуззями житлово-комунальних підприємств відшкодовуються за різними тарифами, залежно від категорії споживачів. Ці та інші особливості (ускладнений механізм бюджетного фінансування і асигнування у перехідний період, проблемний підхід амортизування значної групи об'єктів основних засобів тощо) створюють додаткові аспекти трансформації бухгалтерського обліку на підприємствах житлово-комунального господарства.

Трансформування економічних відносин передбачає

необхідність здійснення конструктивних змін у традиційних методах управління підприємствами, що обумовлено відсутністю сформованих механізмів адаптації підприємств галузі до ринкових відносин, невизначеністю взаємодій житлово-комунальних підприємств з контрагентами ринку.

Проблеми методології бухгалтерського обліку знайшли відображення у працях зарубіжних дослідників (В. М. Соловйова, В. А. Луговой, К. М. Корсакова, О. І. Файнберг, Д. Л. Бронер та інші), а також опосередковано у працях українських вчених-економістів В. В. Сопка, А. М. Кузьмінського, М. Г. Чумаченка та інших, але разом з тим з даної теми цілий ряд питань залишається невирішеним.

Житлово-комунальні підприємства, як суб'єкти муніципальної власності і вся сфера житлово-комунального господарства як складова народногосподарського комплексу зацікавлені в інформації, яка характеризує: стан і перспективи розвитку комунальних послуг, їх асортимент та якість; наявність споживачів; характер та обсяг послуг, що надаються; тарифи на послуги та тенденції до їх змін.

За цих умов актуальним та важливим є питання методології та організації обліку виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємств галузі, вирішення яких дозволить, з одного боку, в оптимальні строки сформувані та надати вірогідну інформацію різним рівням управління для прийняття обґрунтованих економічних рішень, з другого - дати оцінку економічній ефективності діяльності житлово-комунального підприємства.

Вирішенню проблем пошуку раціональної системної методології обліку діяльності підприємств житлово-комунального господарства в економічній літературі не надавалося достатньої уваги. Закладені у плановій економіці в основу практики, організації та методології бухгалтерського обліку на підприємствах галузі принципи централізованого підходу стають гальмом у визначенні ефективності управління їх діяльністю; ефективного використання обмежених фінансових ресурсів. Необхідність вдосконалення методології бухгалтерського обліку, практична потреба в створенні нових підходів до обліку фінансово-господарської діяльності житлово-комунальних підприємств, відсутність теоретико-методологічних та організаційно-методичних розробок з вказаних питань, підвищення значення

облікової інформації в обґрунтуванні та прийнятті управлінських рішень засвідчують актуальність даних проблем, що і зумовило вибір теми дисертаційного дослідження, мету, завдання, структуру та головні напрямки дослідження.

Мета і завдання дисертаційної роботи. Мета дослідження полягає у розробці методологічних принципів, методики та системи організації бухгалтерського обліку виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємств; формуванні окремих концептуальних основ адаптації обліку на підприємствах житлово-комунального господарства.

Для досягнення поставленої мети передбачалось вирішити такі завдання:

- розкрити сутність та місце системи бухгалтерського обліку житлово-комунальних підприємств в ринковій економіці;

- проаналізувати особливості обліку житлово-комунальних підприємств, виходячи із специфіки і своєрідності характеру виробничої діяльності на основі діючої практики;

- обґрунтувати концептуальні основи адаптації методики обліку на підприємствах житлово-комунального господарства;

- здійснити аналіз запропонованих концепцій розвитку бухгалтерського обліку галузі та співставлення їх з міжнародними стандартами;

- обґрунтувати особливості будови запропонованого проекту національного плану рахунків бухгалтерського обліку та окреслити аспекти галузевого (професійного) плану рахунків;

- науково обґрунтувати засади та передумови становлення управлінського обліку в галузі;

- розробити окремі напрямки адаптації фінансового обліку в експлуатаційних підприємствах;

- окреслити модель методики комп'ютерної технології і системного забезпечення бухгалтерського обліку на житлово-комунальних підприємствах..

Предмет та об'єкт дослідження. Предметом дослідження є теоретико-методологічні та організаційно-методичні питання побудови та системного відображення в бухгалтерському обліку різносторонньої виробничо-господарської і фінансової діяльності житлово-комунальних підприємств за умов переходу до ринкової економіки, вирішення яких буде сприяти систе-

матизації інформації про їх діяльність, обґрунтуванню та прийняттю управлінських рішень для підвищення ефективності роботи підприємств галузі.

Об'єктом дослідження вибрані житлово-комунальні (муніципальні і колективні) підприємства Львова і області, що функціонують в сучасних умовах як самостійні господарюючі суб'єкти.

Методологія та методика дослідження. Теоретичну і методологічну основу дисертаційного дослідження склали праці вітчизняних та закордонних вчених-економістів. При цьому були опрацьовані міжнародні системи обліку і статистики (англо-саксонська, континентальна колишнього СРСР, Організації Об'єднаних Націй) та системи класифікації (класифікатор галузей народного господарства (КГНГ), класифікатор промислової і сільськогосподарської продукції (ОКП), міжнародна стандартна класифікація видів економічної діяльності (ISIC), загальна класифікація економічної діяльності (NACE), класифікатор товарів за видами діяльності (CPA).

Робота виконана на базі конструктивного аналізу широкого кола літературних джерел з питань бухгалтерського обліку. Дослідження проводились також шляхом вивчення нормативних положень: міжнародних стандартів обліку; директив ЄС по бухгалтерському обліку і аудиту, проектів Закону про бухгалтерський облік і звітність та законодавства України; нормативних та інструктивних матеріалів з питань організації і ведення обліку у житлово-комунальному господарстві; діючої системи обліку на підприємствах Львова і області. Переважну роль у формуванні висновків і пропозицій відіграв метод порівняльності: основних міжнародних систем бухгалтерського обліку із запропонованим проектом України, принципами і вимогами міжнародних стандартів, діючою системою обліку житлово-комунальних підприємств.

Інформаційною базою проведеного дослідження є результати діяльності господарюючих суб'єктів - житлово-комунальних підприємств, законодавство України та інших країн, нормативні акти міністерств, комітетів та відомств.

Наукова новизна найбільш чітко проявляється в таких елементах:

- обґрунтована потреба у галузевому (професійному) плані рахунків для підприємств житлово-комунального господарства;

- здійснено комплексне дослідження системного обліку житлово-комунальних підприємств за діючою на даний час методологією;

- розглянута проблема і запропонована методика обліку об'єктів зовнішнього благоустрою;

- розроблені пропозиції щодо системного відображення в обліку діяльності планово-збиткових підприємств, послуги яких є суспільно-необхідними;

- досліджена природа, розглянута і запропонована структура статей затрат на виробництво в розрізі підгалузей житлово-комунального господарства;

- відображені особливості бухгалтерського обліку в експлуатаційних підприємствах у перехідний період до ринку;

- запропонована модель методики комп'ютеризації обліку на підприємствах галузі;

- обґрунтовані засади та передумови становлення управлінського обліку і розроблені напрямки адаптації фінансового обліку в експлуатаційних підприємствах.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у концептуальному обґрунтуванні моделі системного обліку на експлуатаційних підприємствах та відображення передумов її функціонування у період розвитку ринкової інфраструктури.

Отримані висновки і практичні рекомендації можуть бути використані у діяльності житлово-комунальних організацій різного рівня, що займаються питаннями методології бухгалтерського обліку, а також у повсякденній роботі економіко-бухгалтерських служб житлово-комунального сектора.

На захист виносяться:

1. Теоретично обґрунтована модель системного обліку планово-збиткових житлових організацій і комунальних підприємств, послуги яких є суспільно-необхідними.

2. Класифікація статей експлуатаційних витрат в розрізі підгалузей житлово-комунального господарства, виходячи із специфіки їх діяльності.

3. Сформована методологія визначення фінансових ре-

зультатів господарської діяльності комунальних експлуатаційних підприємств.

Особистий внесок здобувача полягає у розробці методології обліку підприємств житлово-комунального господарства, елементів робочого плану рахунків бухгалтерського обліку, номенклатури експлуатаційних статей витрат комунальних підприємств.

Апробація результатів дисертації. Розроблені автором методологічні та методичні рекомендації дозволяють сформулювати основи концептуальної моделі системного обліку житлово-комунальних підприємств. Окремі положення дисертаційної роботи (запропонована методика обліку планово-збиткових підприємств, методика обліку в житлових організаціях, облік об'єктів зовнішнього благоустрою) використовуються Управлінням обліку і звітності Державного комітету України по житлово-комунальному господарству.

Проведені дослідження лягли в основу створення посібників "Бухгалтерський облік у житлово-комунальному господарстві" та "Економічний аналіз і аудит житлово-комунальних підприємств", допущених Державним комітетом України по житлово-комунальному господарству як навчальні посібники для студентів вищих навчальних закладів галузі та рекомендовані для практичного використання спеціалістами економіко-бухгалтерських служб житлово-комунальних підприємств України.

Комп'ютерні програми використовуються на лекційно-практичних заняттях з предмету "Бухгалтерський облік" у Львівському і Харківському житлово-комунальних технікумах та Львівському банківському коледжі. Модель комп'ютерної технології бухгалтерського обліку, яка відображена в дисертаційній роботі була використана при формуванні комп'ютерних бухгалтерських програм у Львівських міських комунальних підприємствах "Львівводоканал" і "Львівкомунтранс" З питань бухгалтерського обліку були розроблені комп'ютерні програми - навчально-контролювальні курси: "Основні засоби" - чотири пакети прикладних програм та "Види і форми розрахунків". Програми належать особисто автору.

Окремі положення дослідження використані при розробці та викладанні курсу "Бухгалтерський облік у житлово-

комунальному господарстві" у Львівському житлово-комунальному технікумі, при викладанні інших навчальних дисциплін, економічних практикумів для спеціалістів галузі та при вирішенні проблем господарської практики на курсах підвищення кваліфікації керівних спеціалістів галузі.

Про основні результати дисертаційної роботи автор доповідав на конференціях Львівської комерційної академії.

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження викладені у монографічному виданні, двох навчальних посібниках (у співавторстві), а також в трьох інших публікаціях. Загальний обсяг робіт складає 77,4 д. а., з яких 60,6 д. а. належать особисто автору.

Обсяг і структура роботи. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури, додатків. Її структура обумовлена метою та основними завданнями дослідження. Робота викладена на 180 сторінках друкованого тексту, з них 5 сторінок займають 8 таблиць, 3 сторінки - 4 рисунки, 14 сторінок - 11 додатків. Список використаної літератури складає 102 назви бібліографій, викладених на 12 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначаються мета, завдання, об'єкт та методологія дисертаційної роботи.

У першому розділі - "Методологічні основи трансформації бухгалтерського обліку в умовах становлення ринку" - досліджуються теоретичні та методологічні основи організації та діяльності житлово-комунальних підприємств, розкриваються принципи функціонування цієї сфери на рівні підприємств і їх взаємодії з суб'єктами народногосподарського комплексу, обґрунтовується характер послуг, що надається підприємствами галузі за умов функціонування ринкової економіки та їх взаємовідносин з контрагентами ринку.

Житлово-комунальне господарство - важлива галузь народногосподарського комплексу, яка сприяє сфері матеріального виробництва, обслуговує невиробничу сферу і населення. Комунальні підприємства підпорядковані органам

місцевого самоврядування і тому ще тривалий час зазнаватимуть впливу командно-адміністративної системи; у багатьох випадках вони пов'язані із споживачами спеціальними мережами (підприємства енергетики, водопроводу, каналізації, газові господарства та інш.), утримують об'єкти зовнішнього благоустрою (підприємства санітарної очистки, дорожнього господарства, зеленого господарства) та в переважній більшості комплексно входять в інфраструктуру населеного пункту.

У житлово-комунальному господарстві, яке є складовою частиною народного господарства, застосовуються загальноприйняті принципи і методологічні засади організації і здійснення бухгалтерського обліку. Однак специфіка, своєрідність і різноманітність за характером виробництва, а також спільне володіння з органами місцевого самоврядування окремими об'єктами основних фондів і плановозбиткова діяльність окремих підгалузей, послуги яких є суспільно-необхідними, зумовили особливості бухгалтерського обліку на житлово-комунальних підприємствах. Характерними особливостями комунальних підприємств є те, що в процесі свого виробництва вони не використовують сировини і основних матеріалів і не випускають матеріальної продукції, а також те, що, на відміну від промислових підприємств, де процеси виробництва, розподілу і споживання відбуваються окремо один від одного при наявності на кожний окремий момент залишків незавершеного виробництва, напівфабрикатів та готових виробів, - у комунальних підприємствах процеси виробництва, розподілу і споживання збігаються в часі, зливаючись в одному закінченому процесі. Продукція комунальних підприємств споживається саме під час її виробництва, а послуги у процесі їх надання.

Житлові організації облік фінансово-господарської діяльності ведуть на операційному, порівняльному рахунку № 29 "Обслуговуючі виробництва і господарства", на дебеті якого відображують поточні витрати на утримання житлового фонду, а на кредиті - доходи (нараховану квартирну і орендну плату). Порівнянням оборотів визначають фінансовий результат (збитки) від діяльності, рівновеликий сумі належних до одержання дотацій з місцевого бюджету. Таке відображення видатків і доходів, на погляд здобувача, було б доцільним за умов більш-менш сталої рівномірної сплати

квартирної плати. На даний час виникла хронічно велика, своєчасно невідшкодована, прострочена, а в багатьох випадках і сумнівна щодо можливостей погашення заборгованість по квартирній платі. У дисертаційній роботі пропонується відмежування реальних доходів і пропорційно частки витрат для реального відображення фінансових результатів та належної до одержання суми дотації (перенесенням не сплачених доходів на рахунок № 83 "Доходи майбутніх періодів" і частки витрат на рахунок № 31 "Витрати майбутніх періодів").

Суму прибутку, обчислену від реалізації комунальних послуг у дисертаційній роботі пропонується регулювати шляхом введення двох контокорентних рахунків (контрактивного - для зниження величини дебіторської заборгованості і контрпасивного - для зниження прибутку), що дасть змогу і в активі дебіторську заборгованість показати по собівартості, і в пасиві відобразити як потенційно, так і реально одержаний прибуток.

Пропонується облічувати відосібно від власних основних засобів об'єкти зовнішнього благоустрою з нарахуванням зносу на них і віднесенням до їх вартості затрат по капітальному ремонту. Запропоновано системний облік планово-збиткових підприємств.

У дисертаційній роботі розглянуто методологічні основи плану рахунків з урахуванням галузевих особливостей житлово-комунального господарства. Запропоновано окремі елементи структурної будови робочого плану рахунків для експлуатаційних підприємств з урахуванням особливостей їх виробничо-господарської діяльності і функціонування в ринковому середовищі. До таких зокрема віднесено: облік закріплених (умовних) об'єктів благоустрою до балансу комунальних підприємств; планово-збиткова діяльність підприємств, послуги яких є суспільно-необхідними; облік виділених коштів планово-збитковим підприємствам з наступним приєднанням їх до статутного капіталу; відображення зносу на об'єкти благоустрою, амортизація на які не нараховується; передумови впровадження затратного, порівняльного, фінансово-результатного рахунка "Обслуговуючі виробництва і господарства".

У другому розділі - "Вдосконалення методики управлінського і фінансового обліку" - обґрунтовується необхідність вірогідної облікової інформації про доходи і витрати на комунальні послуги з метою прийняття ефективних управлінських рішень і визначення впливу доходів (обсягу реалізації послуг) і витрат на фінансові показники діяльності житлово-комунальних підприємств в цілому.

Показники бухгалтерського обліку підприємств галузі в умовах ринкової економіки є не тільки основою прийняття рішень керівним органом підприємства для забезпечення ринкової конкурентноспроможності і його економічного зміцнення, але й інформацією для інших суб'єктів, зацікавлених результатами діяльності підприємства у зв'язку з необхідністю вибору ними найбільш ефективного об'єкта інвестування та державних органів, як джерела податкових платежів і виділеного бюджетного фінансування (асигнування, дотацій) житлово-комунальним підприємствам. Отже, при переході від адміністративної системи до ринкової економіки з'являються не тільки нові користувачі звітності, а й показники інформації в якій вони зацікавлені. На даний час на підприємствах житлово-комунального господарства продовжують мати справу з такими "адміністративними" рисами бухгалтерського обліку як домінування його контрольних і рахівничих функцій над функціями інтерпретації і передавання відповідної інформації для прийняття внутрішніх управлінських рішень і для фінансових ринків. Ця проблема посилюється в зв'язку з тим, що треба змінити не тільки бухгалтерський облік, а й створити систему внутрішнього управління і забезпечити розвиток фінансових ринків. Тому в системі збирання і подання інформації мають відбутися певні зміни. Показники бухгалтерського обліку і фінансової звітності повинні будуватися відповідно до чинного господарського механізму, відбиваючи економічні, правові, фінансово-кредитні та інші відносини, одночасно опираючись на міжнародні стандарти обліку. Звітні дані, отримані за різни методологіями обліку, не можуть служити засобом співставлення показників, позбавлені можливостей проведення їх аналізу. Сформулювати закінчену концепцію фінансового обліку для підприємств житлово-комунального господарства, при відсутності загальнодержавної, не є можливим. Тому у дисертаційній роботі викла-

дені окремі аспекти щодо формування фінансового обліку на підприємствах галузі з урахуванням особливостей їх діяльності.

В ринкових умовах господарювання зростає роль деталізованого (управлінського) обліку затрат в житлово-комунальних підприємствах для забезпечення управління необхідною інформацією. Одночасно ставляться підвищені вимоги до діючої системи затрат і доходів, яка потребує подальшого вдосконалення. Це зумовлюється, крім іншого, ще й специфікою їх виробничо-господарської діяльності. Окремі підприємства галузі (водопровідно-каналізаційне господарство, підприємства комунальної енергетики, тепло-, газопостачання та ін.) надають послуги за діючими місцевими тарифами, які встановлюються на один і той же вид послуг, залежно від категорії споживачів (населення, промисловість, підприємства комунально-побутового характеру). Тарифи на комунальні послуги затверджуються структурними підрозділами по цінах місцевих органів самоврядування за обґрунтованими показниками комунальних підприємств - експлуатаційними затратами. Тому цими обставинами обумовлюється все більша зацікавленість підприємств в інформації про окупність здійснених витрат, отриманих доходів, а також вплив їх на величину фінансових результатів і ефективність прийнятих управлінських рішень.

Виходячи з потреби в інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень щодо діяльності підприємства житлово-комунального господарства у перехідний період до ринкових відносин та в розвиток діючої класифікації і положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) житлово-комунальних підприємств у дисертаційній роботі пропонується структура затрат для підгалузей житлово-комунального господарства. У ній враховано види діяльності та класифікаційні ознаки - за місцем виникнення затрат; центрами відповідальності; за видами продукції, робіт, послуг; за видами витрат; за способами перенесення вартості на продукцію; за ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат; за календарними періодами.

У третьому розділі - "Організаційні системи комп'ютерної технології бухгалтерського обліку у житлово-комунальному господарстві" - розглянуті окремі елементи і модель комп'ютерної системи бухгалтерського обліку на підприємствах галузі.

У ринкових умовах господарювання неможливо здійснювати оперативне управління і контроль за витраченими матеріальними, трудовими і фінансовими ресурсами експлуатаційних підприємств без використання сучасної комп'ютерної техніки. Застосування її є одним з найперспективніших шляхів удосконалення обліку і контролю витрат і доходів, оскільки дозволяє значно підвищити ефективність облікової інформації в системі управління підприємствами галузі. На даний час на підприємствах житлово-комунального господарства йде інтенсивне накопичення комп'ютерною технікою, що з часом перейде у її якісне використання; розробляються і впроваджуються комп'ютерні бухгалтерські програми, мета яких як комп'ютеризація окремих ділянок бухгалтерського обліку (створення АРМ бухгалтера) так і його системного забезпечення. Використовувані на даний час підприємствами галузі пакети прикладних програм не забезпечують суцільної комп'ютеризації бухгалтерського обліку, оскільки, крім іншого, вона вимагає певних особливостей, зумовлених специфікою діяльності. Впровадження окремих комплексів завдань програми (облік основних засобів, праці і заробітної плати, матеріальних цінностей, розрахункових взаємовідносин та ін.) широко практикуються на підприємствах галузі. Системного забезпечення бухгалтерського обліку не створено на жодному підприємстві галузі, в основному через відсутність належних стандартних (уніфікованих) комплексних програм, які можна було б адаптувати до умов житлово-комунального господарства. На даний час здійснюється комп'ютеризація розрахунків по квартирній платі у житлових організаціях Львова і області, при формуванні якої використані елементи даного дисертаційного дослідження, зокрема, внесення у програму постійнозмінюваних показників, зумовлених зміною права власності на житловий фонд, приватизацією, обміном житлового фонду тощо. При комп'ютеризації бухгалтерського обліку у міських комунальних підприємствах "Львівводоканал" і "Львів-електротранс" у прикладні комп'ютерні програми додатково введені показники деталізації доходів і витрат для цілей передумови становлення управлінського обліку.

В роботі запропоновані елементи комп'ютерної технології бухгалтерського обліку на житлово-комунальних під-

приємствах.

Узагальнюючи результати теоретичної, практичної та дослідницької роботи щодо вдосконалення і трансформації бухгалтерського обліку в житлово-комунальних підприємствах можна зробити такі висновки:

1. Враховуючи своєрідність діяльності житлово-комунальних підприємств, їх "прив'язку" до органів місцевого самоврядування, внаслідок чого вони ще довго зазнаватимуть впливу командно-адміністративної системи, планово-збиткову діяльність окремих підгалузей, стає очевидним, що дана галузь з точки зору бухгалтерського обліку вимагає методологічних відмінностей. Вважаємо, що поряд з використанням загальної методології обліку, у даній галузі слід впровадити галузеву відомчу методологію системного бухгалтерського обліку.

2. План рахунків є визначальним у побудові всієї системи бухгалтерського обліку. Враховуючи специфіку і своєрідність житлово-комунального господарства, вважаємо за необхідне розширення прав підприємств шляхом делегування більш широких повноважень при розробці галузевих (робочих) планів рахунків бухгалтерського обліку.

3. Дослідження методологічних питань обліку і запропонована в дисертаційній роботі схема системного відображення на рахунках обліку особливостей підприємств житлово-комунального господарства може увійти в концептуальну основу методології бухгалтерського обліку галузі.

4. Запропонована методика обчислення доходів і витрат житлових організацій та визначення на цій підставі розмірів суми дотацій (бюджетного фінансування) дає можливість уникнути додаткового виділення коштів із місцевого бюджету.

5. Реалізація на практиці методологічних аспектів обліку реалізації (обчислення виторгу) і списання витрат та, відповідно, визначення фінансових результатів на комунальних експлуатаційних підприємствах приведе до якісного поліпшення облікової роботи, її відповідності до вимог ринкової економіки та дозволить здійснювати більш глибоке обґрунтування управлінських рішень.

**Основні положення дисертації відображені
в таких публікаціях**

1. Яремко І. Й. Бухгалтерський облік / Монографія. - Л.: "Леопрес", 1993. - 26.04 д.а.
2. Яремко І. Й., Руль М. В. Бухгалтерський облік у житлово-комунальному господарстві / Посібник для студентів вищих навчальних закладів і спеціалістів галузі. - Л.: "Каменяр", 1995. - 28,7 д.а. (особисто автором 22,1 д.а.).
3. Яремко І.Й., Сиротяк Р. М. Економічний аналіз і аудит житлово-комунальних підприємств / Посібник для студентів вищих навчальних закладів і спеціалістів галузі. - Л.: "Каменяр", 1995. - 22,32 д.а. (особисто автором 12,2 д.а.).
4. Аудит в управлінні фінансовою діяльністю підприємства // Тези доповідей на конференції професорсько-викладацького складу і аспірантів Львівської комерційної академії за підсумками науково- дослідної роботи у 1996 р. - Львів, 1997. - С. 138 - 139. - 0,1 д.а.
5. Методи проведення економічного аналізу експлуатаційних підприємств // Тези доповідей на конференції професорсько-викладацького складу і аспірантів Львівської комерційної академії за підсумками науково-дослідної роботи у 1996 р. - Львів, 1997. - С. 189 - 190. - 0,1 д.а.
6. Терміни в бухгалтерському обліку. - Все о бухгалтерском учете. - 1997. - 22 січня. - № 3. - С. 7. - 0,1 д.а.

Яремко Ігор Йосафатович. Трансформація бухгалтерського обліку в житлово-комунальному господарстві за умовах формування ринкового середовища - Рукопис.

Дисертація на здобуття вченого ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.06.04. - Бухгалтерський облік, аналіз і аудит. Тернопільська академія народного господарства. Тернопіль, 1997.

Захищається рукопис кандидатської дисертації, яка досліджує теоретичні, методологічні, практичні питання відносно вдосконалення системного бухгалтерського обліку на підприємствах житлово-комунального господарства. В дисертації доводиться необхідність перебудови обліку, зумовленої умовами господарювання, з метою прийняття ефективних

управлінських рішень. Запропонована модель системного обліку на підприємствах житлово-комунального господарства в цілому та окреслені аспекти структурної будови галузевого плану рахунків бухгалтерського обліку. Розглядаються методологічні і організаційні питання обліку витрат та запропонована класифікація їх в підгалузях житлово-комунального господарства. Окреслена модель комп'ютерної технології бухгалтерського обліку галузі.

Ключові слова: бухгалтерський облік житлово-комунальних підприємств, галузевий план рахунків бухгалтерського обліку, собівартість послуг експлуатаційних підприємств, класифікація витрат, управлінські рішення, фінансові результати підприємств галузі, комп'ютерна технологія обліку галузі.

Яремко Игорь Йосафатович. Трансформация бухгалтерского учета в жилищно-коммунальном хозяйстве в условиях формирования рыночной среды. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.06.04 - Бухгалтерский учет, анализ и аудит. Тернопольская академия народного хозяйства. Тернополь, 1997.

Защищается рукопись кандидатской диссертации, которая содержит исследование теоретических, методологических, практических вопросов относительно совершенствования системного бухгалтерского учета на предприятиях жилищно-коммунального хозяйства. В диссертации доказывается необходимость перестроения учета, обусловленного новыми условиями хозяйствования с целью принятия эффективных управленческих решений. Предложена модель системного учета на предприятиях жилищно-коммунального хозяйства в целом и очерчены аспекты структурного строения отраслевого плана счетов бухгалтерского учета. Рассмотрены методологические и организационные вопросы учета затрат и предложена их классификация в подотраслях жилищно-коммунального хозяйства. Очерчена модель компьютерной технологии бухгалтерского учета отрасли.

Ключевые слова: бухгалтерский учет жилищно-коммунальных предприятий, отраслевой план счетов бухгалтерского учета, себестоимость услуг эксплуатационных предприятий, классификация затрат, управленческие решения, финансовые результаты предприятий отрасли, компьютерная технология учета отрасли.

Igor Yaremko. Transformation of accounting in housing and communal (municipal) economy under formation of the market surroundings (environment). - Manuscript.

Thesis for a doctor's degree in economics in speciality 08.06.04 - Accounting, Analysis and Auditing, Ternopil Academy of National Economy, Ternopil, 1997.

The candidate's thesis contains an Analysis of theoretical, methodological and practical issues of accountyng improvement of enterprises of housing and municipal economy. In the thesis, the necessity of accounting reformation (reorganization) under the new conditions for economy with the aim of administrative decision making in whole is proved. The model of systematic accounting at enterprises of housing and communal economy in whole, and estimation of aspects on account currents' structure in this branch are given. Methodological and organisational issues of expenditure records are examined and classification of them in the fields of housing and municipal economy is suggested. The model of computer technology on accounting of this branch is also suggested.

Key words: accounting of housing and communal enterprises, an account currents' plan of the branch, cost of exploited enterprises' services, classification of expenditures, administrative decisions, financial results of enterprises, computer accounting technology in this branch.

Підписано до друку 16.10.97р. Формат 60х90/16
Ум. друк. арк. 1,0. Обл.-вид. арк. 1,0
Наклад 100 Зам. **501**

Віддруковано в друкарні Львівської
комерційної академії
290008, Львів, вул. У. Самчука, 9

434618

AB 38.685

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a header or title area.

Faint, illegible text in the upper middle section of the page.

Faint, illegible text in the middle section of the page.

Main body of faint, illegible text, appearing to be several paragraphs of a document.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly a footer or signature area.

390004, 390005, 390006, 390007, 390008, 390009, 390010, 390011, 390012, 390013, 390014, 390015, 390016, 390017, 390018, 390019, 390020, 390021, 390022, 390023, 390024, 390025, 390026, 390027, 390028, 390029, 390030, 390031, 390032, 390033, 390034, 390035, 390036, 390037, 390038, 390039, 390040, 390041, 390042, 390043, 390044, 390045, 390046, 390047, 390048, 390049, 390050, 390051, 390052, 390053, 390054, 390055, 390056, 390057, 390058, 390059, 390060, 390061, 390062, 390063, 390064, 390065, 390066, 390067, 390068, 390069, 390070, 390071, 390072, 390073, 390074, 390075, 390076, 390077, 390078, 390079, 390080, 390081, 390082, 390083, 390084, 390085, 390086, 390087, 390088, 390089, 390090, 390091, 390092, 390093, 390094, 390095, 390096, 390097, 390098, 390099, 390100